

Beretning
vedrørende
det mellemkirkelige
arbejdes struktur

Det administrative bibliotek

Slotsholmsgade 12
1216 København K

Betænkning nr. 1119

1987

ISBN 87-53-6882-6

Ki 00-6-bet.

JJ trykteknik a-s, København - 12060

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Grundlaget for udvalgets arbejde	7
3. Forhandlingsudvalgets indstilling	8
4. Udvalgets overvejelser og forslag	13
I Indledende synspunkter (præamblen)	13
II De mellemkirkelige stiftsudvalg	14
III Det centrale mellemkirkelige råd	16
5. Afsluttende bemærkninger	22
Bilag:	
1. Redegørelse om det mellemkirkelige arbejde med særligt henblik på Det mellemkirkelige Råd (udarbejdet af pastor Johs. Langhoff)....	23
2. Kronik af provst Finn Riber Jensen	28
3. Oversigt over tilskud til mellemkirkeligt arbejde i årene 1975 til 1987 ..	32

Indledning

Den 25. marts 1986 tilskrev kirkeministeriet kontorchef Asger Jørgensen, kirkeministeriet, således:

»Den 14. januar 1986 har biskop Herluf Eriksen på biskoppernes vegne fremsendt den vedlagte indstilling fra det af biskopperne og styrelsen for Det mellemkirkelige Råd nedsatte forhandlingsudvalg vedrørende det mellemkirkelige arbejdes fremtidige struktur.

Biskopperne har samtidig anmodet om, at der må blive nedsat en hurtigarbejdende arbejdsgruppe til på grundlag af den fremsendte indstilling at fremkomme med et oplæg til det mellemkirkelige arbejdes fremtidige struktur.

Efter modtagelsen af biskoppens skrivelse har jeg haft en forhandling med de repræsentanter for Det mellemkirkelige Råd, der har været medlemmer af forhandlingsudvalget, ligesom jeg har haft henvendelser fra andre, der har vist interesse for det mellemkirkelige arbejdes struktur.

På denne baggrund skal jeg anmode Dem om at indtræde som formand for et udvalg, som skal have til opgave på grundlag af den foreliggende indstilling at fremkomme med et oplæg til det mellemkirkelige arbejdes fremtidige struktur.

Udvalget skal være berettiget til at tage andre spørgsmål op vedrørende det mellemkirkelige arbejde end dem, der er berørt i indstillingen, og udvalget kan tilkalde sagkyndig bistand i det omfang, det skønnes fornødent, og iøvrigt indhente alle oplysninger, der anses for nødvendige for udvalgets arbejde.

Jeg skal anmode udvalget om at færdiggøre sit arbejde snarest muligt.

Jeg har iøvrigt anmodet følgende om at indtræde som medlem af udvalget: Fru Bodil Sølling, Folkekirkens Nødhjælp, biskop Thorkild Græsholt, domprovst Holger Jepsen, gårdejer Henning Rasmussen, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, sognepræst C.C. Jessen og fuldmægtig Aase Garvin, kirkeministeriet.

Som sekretær for udvalget er udpeget sekretær Anne Sophie Hilbard.

Med venlig hilsen
Mette Madsen«

Udvalget har afholdt 7 møder og har på et af disse møder haft en drøftelse med formanden og generalsekretæren for Det økumeniske Fællesråd.

Udvalget har afsluttet sit arbejde i juni måned 1987 med afgivelse af denne beretning.

Grundlaget for udvalgets arbejde

Som anført i kommissoriet har grundlaget for udvalgets arbejde været den nedenfor i sin helhed citerede indstilling fra det af biskopperne og styrelsen for Det mellemkirkelige Råd nedsatte forhandlingsudvalg. Udvalget har derfor ikke ment at burde drøfte strukturer for det mellemkirkelige arbejde, der i væsentlig grad afviger fra forhandlingsudvalgets indstilling. Man har herved også lagt vægt på, at forhandlingsudvalgets indstilling er resultatet af langvarige drøftelser mellem repræsentanterne for biskopperne og Det mellemkirkelige Råds styrelse og derfor må formodes at berøre alle væsentlige punkter af betydning for en ny strukturering af det mellemkirkelige arbejde.

Udvalget har dog orienteret sig om den løbende debat om det mellemkirkelige arbejdes struktur. Man har bl.a. drøftet de synspunkter, der er fremsat af provst Finn Riber Jensen, Holsted, i en kronik i Kristeligt Dagblad den 2. januar 1986. Kronikken er optrykt som bilag 2 til denne beretning.

Som bilag 1 er optrykt en redegørelse af 22. februar 1984 udarbejdet af formanden for Det mellemkirkelige Råds styrelse pastor Johs. Langhoff.

Forhandlingsudvalgets indstilling:

»Indstilling fra det af biskopperne og styrelsen for Det mellemkirkelige Råd nedsatte forhandlingsudvalg vedrørende det mellemkirkelige arbejdes fremtidige struktur.

Udvalgets forslag bygger på følgende synspunkter:

1. - at den nye struktur tilsigter, at Den danske Folkekirkes mellemkirkelige forpligtelse varetages som et ansvar, der påhviler folkekirken.
2. - at det mellemkirkelige arbejde har en så bred folkekirkelig basis som mulig, hvorfor den nye struktur opbygges på stiftsudvalg og stiftsrepræsentation.
3. - at forbindelsen til de frivillige kirkelige organisationer tilgodeses ved sammensætningen af stiftsudvalgene og de udvalg, der nedsættes af stiftsudvalgene og af Det mellemkirkelige Råd til varetagelse af særlige opgaver.
4. - at særligt sagkyndige enkeltpersoner også fremtidigt inddrages i det mellemkirkelige arbejde.
5. - at det mellemkirkelige arbejde omfatter forbindelse til andre kirkesamfund såvel herhjemme som i udlandet.
6. - at udgifterne til det mellemkirkelige arbejde udredes af folkekirkelige eller andre offentlige midler, og at medlemsbidragene til de nationale og internationale kirkelige organisationer har et niveau, som med rette kan forventes af Den danske Folkekirke.
7. - at betegnelsen »Den danske Folkekirkes mellemkirkelige Råd« (eller forkortet: »Det mellemkirkelige Råd«) bevares for det centrale mellemkirkelige organ.
8. - at Det Mellemkirkelige Råd ikke har synodal karakter og således ingen kompetence til at vedtage udtalelser om kirkepolitiske eller dogmatiske spørgsmål. Under møder og konferencer tegner deltagerne kun deres egne synspunkter.

Stiftsudvalgene

Forhandlingsudvalget anbefaler, at der i hvert stift oprettes stiftsudvalg, valgt for en 4-årig periode og med et ligeligt antal læge og gejstlige medlemmer foruden biskoppen (eller en af biskoppen udpeget person). Stiftsøvrigheden drager omsorg for valget, der kan organiseres på forskellig måde i de enkelte stifter, ligesom antallet af medlemmer kan variere fra 5 til 9 efter stiftets størrelse eller andre lo-

kale hensyn. Udvalgenes arbejde omfatter bl.a.: Mellemkirkelig information, tilrettelæggelse af besøg fra udlandet eller til udlandet og forslag til deltagelse i mellemkirkelige konferencer. Udvalgene kan formidle kontakt til andre kirkesamfund i stifterne samt til andre mellemkirkelige organisationer som Folkekirkens Nødhjælp og Det økumeniske Fællesråd og til stiftsudvalgene for Ydre Mission og Det danske Bibelselskab. Til varetagelse af konkrete arbejdsopgaver kan ned sættes særlige arbejdsgrupper, hvori også personer udefra kan inddrages.

Hvert stiftsudvalg vælger blandt sine medlemmer en formand og en sekretær, der er ansvarlig for mødeindkaldelse, effektivering af beslutninger og for forbindelsen med Det mellemkirkelige Råds sekretariat.

Stiftsudvalgenes udgifter afholdes af fællesfonden, og udgifter til konference-deltagelse og lignende afholdes af fælles folkekirkelige midler. Kontorarbejdet udføres af stiftskontorerne.

Det mellemkirkelige Råd

Forhandlingsudvalget anbefaler, at der til varetagelse af Den danske Folkekirkes mellemkirkelige relationer oprettes et mellemkirkeligt råd, sammensat på følgende måde:

- a. Hvert stiftsudvalg vælger for en 4-årig periode 1 repræsentant til rådet. 5 af udvalgene vælger en lægmand og 5 en gejstlig, mens man for den følgende periode vælger henholdsvis en gejstlig og en lægmand. (For at muliggøre en vis kontinuitet sker skiftet i 2 af de stifter, der har valgt lægfolk, og i 3 af de stifter, der har valgt gejstlige, efter de første 2 år).
- b. Biskopperne vælger for en 4-årig periode 3 biskopper.
- c. Når folkekirken har repræsentanter i de ledende organer for internationale kirkelige organisationer, som folkekirken er tilknyttet, er de pågældende repræsentanter medlemmer af rådet i deres funktionsperiode.
- d. Rådet kan derudover supplere sig med særligt sagkyndige som kommitterede.

Rådet vælger selv sin formand, næstformand og sekretær og fastsætter selv sin forretningsorden.

For samtlige valg er genvalg mulig.

Forbindelsen til den grønlandske og den færøske kirke varetages ved kontakt mellem vicebiskopperne og sekretariatet.

Rådets arbejdsopgaver

Det fremtidige mellemkirkelige råd viderefører en række af de arbejdsopgaver, som hidtil har været varetaget enten af biskopperne, med biskoppen over Københavns stift som den særligt ansvarlige, eller af det hidtidige mellemkirkelige råd.

Rådet tager stilling til medlemskab af såvel nationale som internationale kirkelige organisationer og formidler de dermed forbundne medlemsbidrag; udpeger delegater til generalforsamlinger og deltagere i mellemkirkelige konferencer; formidler kirkelig information til og fra udlandet, internationalt studiemateriale til interesserede organisationer og enkeltpersoner i Danmark samt studieophold for danske i udlandet og for udlændinge i Danmark; og tilrettelægger delegationsbesøg og gensidige besøg for præster og lægfolk i Danmark og udlandet. Arbejdet sker i samarbejde med stiftsudvalgene og, når det er formålstjenligt, med Folkekirkens Nødhjælp. Til varetagelse af særlige opgaver nedsætter rådet arbejdsgrupper eller udvalg, hvori også repræsentanter for frivillige kirkelige organisationer og sagkyndige enkeltpersoner kan inddrages. Sådanne opgaver kan f. eks. omfatte studier af teologisk og praktisk-kirkelig art, information og kommunikation, undersøgningsspørgsmål og mellemkirkelig udveksling. Repræsentanter fra disse arbejdsgrupper og udvalg kan deltage i rådets møder.

Rådets sekretariat

Det praktiske arbejde udføres af et sekretariat, der tillige varetager forbindelsen til stiftsudvalgene og de organisationer, Den danske Folkekirke er tilknyttet. Arbejdets omfang nødvendiggør en udvidelse af det hidtidige sekretariat. Forhandlingsudvalget anbefaler, at præstestillingen ved Københavns Domkirke med forpligtelse til at »bistå Københavns biskop i varetagelsen af folkekirkens mellemkirkelige relationer« opretholdes, idet stillingsbeskrivelsen ændres **til:** ». .. bistå Det mellemkirkelige Råd og Københavns biskop...«. Herudover oprettes endnu en stilling som sekretær. Til sekretariatet må der knyttes kontorhjælp i fornødent omfang. Udvalget finder, at praktiske hensyn, herunder den foreslåede fortsatte forbindelse imellem præstestillingen ved Københavns Domkirke og det mellemkirkelige arbejde, taler for, at sekretariatet er placeret i København.

Rådets økonomi

Det anbefales, at medlemsbidragene samt udgifterne til rådets og sekretariatets drift, herunder conferenceudgifter, udredes af folkekirkelige eller andre offentlige midler. Idet det forudsættes, at den ene sekretærs løn udredes som præsteløn, vil sekretariatsudgifterne skønsmæssigt andrage følgende beløb:

1 sekretær	200.000 kr.
Kontorhjælp	300.000 kr.
Kontorudgifter	75.000 kr.
Husleje m.v.	<u>25.000 kr.</u>
	<u>600.000 kr.</u>

Forholdet til Det økumeniske Fællesråd

Det hidtidige mellemkirkelige råd har valgt 1 medlem til fællesrådets præsidium (hvor der sidder en repræsentant for hvert kirkesamfund) og 21 medlemmer til rådet (svarende til det samlede antal repræsentanter for de andre kirkesamfund). Det foreslås, at Det mellemkirkelige Råd fremtidig vælger 1 repræsentant til Det økumeniske Fællesråds præsidium. Det står de enkelte stiftsudvalg frit på henvendelse fra Det økumeniske Fællesråd at lade sig repræsentere i rådet.

Henrik Christiansen
Niels Jørgen Cappelørn

Olav C. Lindegaard
Mogens Hansen

Bertil Wiberg
Johannes Langhoff«

Forhandlingsudvalgets indstilling blev drøftet af biskopperne på et møde den 23. maj 1985 og på et ekstraordinært rådsmøde i Det mellemkirkelige Råd den 24. september 1985. Udvalget har fået referater fra begge disse møder stillet til rådighed.

Det fremgår af mødereferaterne, at der hverken blandt biskopperne eller i Det mellemkirkelige Råd har været ubetinget tilslutning til forhandlingsudvalgets indstilling.

På biskoppernes møde blev det navnlig drøftet, om en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde skulle indebære en formaliseret forbindelse til det økumeniske arbejde her i landet, d.v.s. samarbejde med andre trossamfund i Danmark. En af biskopperne foreslog i denne forbindelse, at punkt 5 i forhandlingsudvalgets indledende synspunkter (præambelen) blev ændret, således at ordene »såvel herhjemme som« udgik. Biskopperne besluttede dog i enighed at forelægge forhandlingsudvalgets oplæg for kirkeministeriet, når man havde fået kendskab til kommentarerne fra Det mellemkirkelige Råds behandling af oplægget.

Af referatet fra Det mellemkirkelige Råds drøftelser fremgår det, at der bl.a. blev givet udtryk for, at forhandlingsudvalgets oplæg indeholdt »det absolutte minimum af hjemligt økumenisk engagement«. Der blev iøvrigt fra flere sider udtrykt tvivl om mulighederne for at gennemføre en »officialiseret« struktur, som på tilfredsstillende måde kunne tilgodese de hidtidige mellemkirkelige relationer. Derfor var der ønsker om, at det hidtidige mellemkirkelige råd fortsat skulle fungere, »indtil det eventuelt nedlægges sig selv«. Rådets behandling af forhandlingsudvalgets oplæg sluttede dog med en énstemmig vedtagelse af et resolutionsforslag om, at »fællesudvalgets forhandlingsresultat, som ikke har vedtægtsform, er grundlag for en fælles forhandling med kirkeministeriet om det principielle og det økonomiske.«

På begge møder drøftedes spørgsmålet om et nyt mellemkirkeligt råds forbindelse til Københavns bispeembede, herunder om Københavns biskop skal være født medlem af et nyt mellemkirkeligt råd.

Udvalgets medlemmer har som nævnt haft adgang til at gøre sig bekendt med alle de i mødereferaterne gengivne synspunkter. En nærmere gennemgang af mødereferaterne i nærværende beretning skønnes ikke nødvendig, idet udvalget forudsætter, at beretningen forelægges såvel biskopperne som det hidtidige mellemkirkelige råd til udtalelse.

Om den *historiske udvikling af den danske folkekirkes deltagelse i mellemkirkeligt arbejde* henvises til den ovenfor omtalte redegørelse, der er optrykt som bilag 1.

Udvalgets overvejelser og forslag

Som nævnt i afsnittet om grundlaget for udvalgets arbejde har udvalget ikke anset det for sin opgave at fremkomme med alternative forslag til en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde, men at gennemarbejde og vurdere den indstilling, der foreligger fra biskoppernes og Det mellemkirkelige Råds forhandlingsudvalg.

Denne indstilling er opdelt i 3 hovedafsnit, nemlig:

- I. *Indledende synspunkter, i det følgende betegnet præamblen.*
- II. *Stiftsudvalgene vedrørende det mellemkirkelige arbejde.*
- III. *Det centrale mellemkirkelige råd.*

Det bemærkes, at udvalget har overvejet, om det er hensigtsmæssigt at benytte ordet »stiftsudvalg« vedrørende mellemkirkeligt arbejde, efter at de i lov om folkekirkens økonomi § 23, stk. 2, omtalte udvalg officielt har fået betegnelsen stiftsudvalg, jfr. bekendtgørelse nr. 607 af 17. december 1985. Nærværende udvalg har imidlertid ikke set det som sin opgave at foreslå navne til de eventuelle nye led i en mellemkirkelig struktur. I denne beretning anvendes derfor udtrykket »mellemkirkelige stiftsudvalg« i overensstemmelse med forhandlingsudvalgets oplæg.

Ad I: Præamblen

Udvalget har gennemgået hvert af præablens 8 punkter og har noteret sig, at såvel biskoppernes som Det mellemkirkelige Råds repræsentanter i forhandlingsudvalget lægger afgørende vægt på det første punkt, hvorefter *den nye struktur skal tilsigte, at den danske folkekirkes mellemkirkelige forpligtelse varetages som et ansvar, der påhviler folkekirken.*

Blandt de øvrige punkter i præamblen har der navnlig været drøftelser i forbindelse med punkt 5, hvorefter det mellemkirkelige arbejde skal omfatte forbindelse til andre kirkesamfund såvel herhjemme som i udlandet, og i forbindelse med punkt 8, hvorefter det nye mellemkirkelige råd ikke skal have synodal karakter og således ingen kompetence til at vedtage udtalelser om kirkepolitiske eller dogmatiske spørgsmål, og hvorefter deltagerne under møder og konferencer kun tegner deres egne synspunkter.

Udvalget tiltræder, at præablens 8 punkter lægges til grund ved udarbejdelsen af en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde. Et medlem - Holger Jepsen - kan dog ikke acceptere ordene »såvel herhjemme som« i præablens punkt 5.

Ad II og III bemærkes først, at udvalget har systematiseret sine drøftelser om forhandlingsudvalgets oplæg vedrørende såvel de mellemkirkelige stiftsudvalg som det centrale mellemkirkelige råd i følgende punkter:

- A. Udvalgenes/rådets struktur (sammensætning og valg).
- B. Udvalgenes/rådets arbejdsopgaver.
- C. Finansiering af udvalgenes/rådets virksomhed.

Ud fra denne systematik bemærkes om udvalgets overvejelser og forslag:

Ad II: De mellemkirkelige stiftsudvalg

A. Struktur:

Forhandlingsudvalgets oplæg var følgende: I hvert stift oprettes et stiftsudvalg, valgt for en 4-årig periode og med et ligeligt antal læge og gejstlige medlemmer foruden biskoppen (eller en af biskoppen udpeget person). Stiftsøvrigheden drager omsorg for valget, der kan organiseres på forskellig måde i de enkelte stifter, ligesom antallet af medlemmer kan variere fra 5 til 9 efter stiftets størrelse eller andre lokale hensyn.

Udvalget har i sine overvejelser om stiftsudvalgenes struktur lagt afgørende vægt på det synspunkt, der er udtrykt i præambelens punkt 2, hvorefter det mellemkirkelige arbejde skal have *en så bred folkekirkelig basis som muligt*. Dette må efter udvalgets opfattelse føre til, at *menighedsrådene* skal have størst mulig indflydelse på de mellemkirkelige stiftsudvalgs sammensætning, jfr. også nedenfor under punkt C om finansiering af de mellemkirkelige stiftsudvalgs virksomhed.

På denne baggrund er udvalget kommet til den opfattelse, at lægmandselementet bør have overvægt i de mellemkirkelige stiftsudvalg. Dette vil efter udvalgets opfattelse give den bedste mulighed for at opnå den tilstræbte brede folkelige basis for det mellemkirkelige arbejde.

Det er over for udvalget oplyst, at forhandlingsudvalgets forslag om et ligeligt antal læge og gejstlige medlemmer (foruden biskoppen) har som baggrund, at man ellers måtte befrygte gejstlig dominans i disse udvalg. Også nærværende udvalg ville finde en gejstlig dominans i de mellemkirkelige stiftsudvalg uønsket. Hvis der vælges et ligeligt antal læge og gejstlige medlemmer foruden biskoppen som født medlem, kommer der netop gejstlig overvægt i stiftsudvalgene, hvor det modsatte anses for ønskeligt.

Udvalget mener i modsætning til oplægget, at stiftsudvalgene bør have lige mange medlemmer i alle stifter. Derimod kan udvalget tiltræde forhandlingsudvalgets oplæg om, at stiftets biskop er født medlem af - men ikke født formand for - det mellemkirkelige stiftsudvalg. Man finder det ikke betænkeligt at pålægge bispeembedet denne medlemsforpligtelse og finder derfor ikke, at biskoppen skal kunne udpege nogen anden person til medlem i sit sted. Som født medlem af stiftsudvalget bør biskoppen efter udvalgets opfattelse ikke kunne vælges til at repræsentere stiftsudvalget i det centrale mellemkirkelige råd, jfr. herom senere i beretningen.

Udvalget foreslår, at der i hvert stift vælges et mellemkirkeligt stiftsudvalg med 7 medlemmer. Stiftets biskop er født medlem af, men ikke født formand for udvalget. Af de øvrige 6 medlemmer skal 4 være læge medlemmer og 2 gejstlige (fungerende præster i folkekirken). Alle udvalgets medlemmer skal have bopæl i stiftet. Stiftsudvalgets medlemmer vælges af stiftets menighedsrådsmedlemmer samtidig med valg af læge medlemmer til provstiudvalgene, jfr. senest kirkeministeriets cirkulære af 15. november 1984. De læge medlemmer af stiftsudvalgene skal opfylde betingelserne for at kunne vælges som menighedsrådsmedlemmer i stiftet. Valget tilrettelægges af stiftsøvrigheden efter regler, fastsat af kirkeministeren.

B. Arbejdsopgaver:

Forhandlingsudvalgets oplæg var følgende: Stiftsudvalgenes arbejde omfatter bl.a.: Mellemkirkelig information, tilrettelæggelse af besøg fra udlandet eller til udlandet og forslag til deltagelse i mellemkirkelige konferencer. Udvalgene kan formidle kontakt til andre kirkesamfund i stifterne samt til andre mellemkirkelige organisationer som Folkekirkens Nødhjælp og Det økumeniske Fællesråd og til stiftsudvalgene for Ydre Mission og Det danske Bibelselskab. Til varetagelse af konkrete arbejdsopgaver kan nedsættes særlige arbejdsgrupper, hvori også personer udefra kan inddrages.

Også i overvejelserne om beskrivelsen af stiftsudvalgenes arbejdsopgaver har nærværende udvalg lagt til grund, at arbejdet skal have den bredest mulige folkekirkelige basis. Der er i udvalget enighed om, at dette kun kan sikres, hvis det overlades til stiftsudvalgene selv at sætte grænserne for deres arbejdsopgaver. Det bør således ikke pålægges udvalgene at formidle kontakt til andre kirkesamfund i stiftet eller til bestemte organisationer, også fordi omfanget af udvalgenes virksomhed vil være afhængigt af finansieringsmulighederne, jfr. nedenfor under punkt C.

Udvalget foreslår, at der ikke fra centralt hold fastsættes regler om arten og omfanget af stiftsudvalgenes virksomhed. Stiftsudvalgene træffer selv beslutning herom og fastsætter selv deres forretningsorden m.v. Alene den funktion at vælge et medlem til det centrale mellemkirkelige råd skal henlægges til stiftsudvalgene som obligatorisk, jfr. nedenfor ad III.

C. Finansiering:

Forhandlingsudvalgets oplæg: Stiftsudvalgenes udgifter afholdes af fællesfonden og udgifter til konferencedeltagelse af fælles folkekirkelige midler. Kontorarbejdet udføres af stiftskontorerne.

I udvalgets overvejelser om finansieringen af de mellemkirkelige stiftsudvalgs virksomhed har ønsket om at gøre menighedsrådenes engagement i det mellemkirkelige arbejde til en afgørende faktor i en ny struktur været fremherskende. På denne baggrund har udvalget ikke ment at burde tiltræde forhandlingsudvalgets oplæg om fællesfundsfinansiering. Selv om fællesfundsudgifter - udskrivning af

landskirkeskat - er med til at påvirke den kirkelige ligningsprocent, er det udvalgets opfattelse, at et egentligt engagement i mellemkirkeligt arbejde fra menighedsrådenes side bør manifestere sig ved, at menighedsrådene på deres egne budgetter afsætter beløb til finansiering af det mellemkirkelige arbejde, i hvert fald på stiftsplan. Når stiftsudvalgenes udgifter skal dækkes af kirkekasserne i stiftet, vil det anspre stiftsudvalgene til at gøre sig betydningsfulde og uundværlige i menighedernes bevidsthed. Menighedsrådsmedlemmernes engagement i valg til stiftsudvalgene og i udvalgenes virksomhed, herunder i valg af delegater til konferencer og udvekslingsrejser vil blive øget, når menighedsrådsmedlemmerne er direkte involveret i finansieringen via deres eget kirkekassebudget.

Udvalget mener derfor, at de mellemkirkelige stiftsudvalg bør søge at engagere stiftets menighedsråd i arbejdet ved årligt at tilstille samtlige menighedsråd i stiftet et budget over det kommende års udgifter til mellemkirkelige aktiviteter i stiftet. Menighedsrådene bør opfordres til på grundlag af disse budgetter at yde tilskud til det mellemkirkelige stiftsudvalgs virksomhed, og tilskud hertil skal kunne optages på menighedsrådenes budgetter uden at belaste rådighedsbeløbet. Såfremt der ikke fra menighedsrådene i stiftet opnås tilstrækkelige tilskud til dækning af de budgetterede udgifter, skal de mellemkirkelige stiftsudvalg kunne søge tilskud af vedkommende stiftsfond til deres arbejde.

Udvalget indstiller, at de mellemkirkelige stiftsudvalgs virksomhed finansieres af lokale kirkeligningsmidler - tilskud fra stiftets kirkekasser eller fra stiftsfonden - således at kun sekretariatsudgifterne dækkes af fællesfonden via stiftsøvrighedens kontorholdsudgifter.

Ad III: Det centrale mellemkirkelige råd

A. Struktur:

Forhandlingsudvalgets oplæg var følgende: Hvert stiftsudvalg vælger for en 4-årig periode 1 repræsentant til rådet. 5 af udvalgene vælger en lægmand og 5 en gejstlig, mens man for den følgende periode vælger henholdsvis en gejstlig og en lægmand. Biskopperne vælger for en 4-årig periode 3 biskopper. Når folkekirken har repræsentanter i de ledende organer for internationale kirkelige organisationer, som folkekirken er tilknyttet, er de pågældende repræsentanter medlemmer af rådet i deres funktionsperiode. Rådet kan derudover supplere sig med særligt sagkyndige som kommitterede.

Der er i udvalget enighed om at tiltræde oplæggets hovedintention: At det centrale mellemkirkelige råd - i det følgende omtalt som Det mellemkirkelige Råd - skal bestå af 10 valgte medlemmer, nemlig 1 medlem valgt af hvert af de mellemkirkelige stiftsudvalg.

Ud fra de samme betragtninger, som er refereret ovenfor i afsnit II A om det mellemkirkelige arbejdes brede folkekirkelige basis, mener udvalget, at der *ikke*

bør foreskrives en bestemt fordeling imellem læge og gejstlige medlemmer af Det mellemkirkelige Råd. Det er udvalgets opfattelse, at stiftsudvalgene *blandt deres egne valgte medlemmer* skal vælge hvert et medlem til Det mellemkirkelige Råd, og at der ikke herudover skal gives direktiver til stiftsudvalgene om, hvem der kan vælges.

Med hensyn til oplæggets forslag om, at biskopperne skal vælge 3 biskopper som medlemmer af Det mellemkirkelige Råd bemærkes, at det over for udvalget er oplyst, at biskopperne i anden sammenhæng har indtaget det principielle standpunkt, at de ikke ønsker selv at »vælge« medlemmer til udvalg, hvor der ønskes en biskop som medlem, men foretrækker at den, der nedsætter udvalget, selv udpeger den eller de biskopper, der skal være medlemmer.

Udvalget har i denne forbindelse overvejet eventuelt født medlemskab for en af biskopperne i Det mellemkirkelige Råd. Der er i udvalget enighed om, at det - i hvert fald med de nuværende trafikale forbindelser med fly til Danmark - vil være det mest hensigtsmæssige, at Det mellemkirkelige Råds sekretariat placeres i hovedstadsområdet. På baggrund af landets trafikale forhold kan dette ikke i sig selv begrunde født medlemskab for Københavns biskop.

Udvalget mener ikke, at forhandlingsoplæggets forslag om valg af 3 biskopper er tilstrækkeligt begrundet, men finder det rimeligt, at der udpeges 2 biskopper. Under hensyn til det ovenfor anførte om biskoppernes principielle betænkeligheder ved selv at vælge udvalgsmedlemmer af deres midte mener udvalget, at *kirkeministeren* skal udpege 2 biskopper til at være medlemmer af Det mellemkirkelige Råd. En sådan beføjelse for kirkeministeren har naturlig sammenhæng med ministerens ansvar for finansieringen af Det mellemkirkelige Råds virksomhed, jfr. nedenfor under punkt C.

Med hensyn til medlemskab af rådet for de i oplægget nævnte repræsentanter i de ledende organer for internationale kirkelige organisationer er der i udvalget enighed om at foreslå, at sådanne repræsentanter *ikke* skal have status som medlemmer (med stemmeret) af Det mellemkirkelige Råd, men kun status som kommitterede uden stemmeret på lige fod med andre »særligt sagkyndige« som nævnt i oplægget.

Udvalget indstiller, at Det mellemkirkelige Råd kommer til at bestå af ialt 12 medlemmer, nemlig 10 medlemmer, 1 fra hvert stift, valgt af de mellemkirkelige stiftsudvalg blandt stiftsudvalgenes egne valgte medlemmer og 2 af folkekirkens biskopper, udpeget af kirkeministeren. Rådet kan efter behov supplere sig med kommitterede sagkyndige uden stemmeret.

B. Arbejdsopgaver:

Uddrag af forhandlingsudvalgets oplæg: Det mellemkirkelige Råd skal videreføre en række af de arbejdsopgaver, som hidtil har været varetaget enten af biskopperne, med biskoppen over Københavns

stift som den særligt ansvarlige, eller af det hidtidige mellemkirkelige råd. Rådet skal tage stilling til medlemskab af såvel nationale som internationale kirkelige organisationer og formidle de dermed forbundne medlemsbidrag, udpege delegater til generalforsamlinger og deltagere i mellemkirkelige konferencer og formidle kirkelig information til og fra udlandet.

I et særligt afsnit i oplægget nævnes *forholdet til Det økumeniske Fællesråd*. Oplægget nævner, at det hidtidige mellemkirkelige råd har valgt 1 medlem til fællesrådets præsidium og 21 medlemmer til Det økumeniske Fællesråds plenum. Oplægget foreslår, at Det (nye) mellemkirkelige Råd skal vælge 1 repræsentant til Det økumeniske Fællesråds præsidium, og at det skal stå de mellemkirkelige stiftsudvalg frit på henvendelse fra Det økumeniske Fællesråd at lade sig repræsentere i dette råd.

I udvalgets drøftelser om et nyt mellemkirkeligt råds arbejdsopgaver har det været forudsat, at Det mellemkirkelige Råd - ligesom de mellemkirkelige stiftsudvalg, jfr. ovenfor under afsnit II B - selv i det væsentlige måtte fastsætte arten og omfanget af sin virksomhed med de begrænsninger, der følger af finansieringsmulighederne, jfr. herom nedenfor under afsnit C. Det er imidlertid klart for udvalget, at hovedformålet med at give det mellemkirkelige arbejde en ny og officiel struktur er at skabe et organ, som på folkekirkens vegne kan tage stilling til medlemskab af internationale kirkelige organisationer med de deraf følgende økonomiske konsekvenser. *Der er derfor i udvalget enighed om, at det skal være Det mellemkirkelige Råd, som varetager den funktion at tage stilling til medlemskab af internationale kirkelige organisationer.*

Det har ligeledes i udvalgets drøftelser været klart, at et nyt mellemkirkeligt råd i et vist omfang måtte videreføre medlemskab af internationale organisationer, hvor dette allerede anses for etableret af det hidtidige mellemkirkelige råd. Men udvalget mener ikke, at der som udgangspunkt skal tages stilling til medlemskab af internationale kirkelige organisationer, før et nyt mellemkirkeligt råd træder i funktion.

Med hensyn til oplæggets forslag om, at Det mellemkirkelige Råd skal vælge en repræsentant til Det økumeniske Fællesråds præsidium, er der *ikke* enighed i udvalget:

3 medlemmer (Græsholt, Bodil Sølling og C.C. Jessen) tiltræder oplæggets forslag og mener, at repræsentationen må indebære, at Det mellemkirkelige Råd dermed også forpligtes til at udrede det medlemsbidrag til Det økumeniske Fællesråd, som medlemskab af fællesrådets præsidium forpligter til.

2 medlemmer (Aase Garvin og Asger Jørgensen) mener, at det - på samme måde som indstillet for de mellemkirkelige stiftsudvalgs vedkommende - bør overlades til Det mellemkirkelige Råd selv at afgøre arten og omfanget af sin virksomhed, herunder om der skal være tale om forpligtende medlemskab af Det økumeniske Fællesråds præsidium.

I medlem (Henning Rasmussen) kan tiltræde, at Det mellemkirkelige Råd *efter indstilling fra stiftsudvalgene* kan vælge en repræsentant til Det økumeniske Fællesråds præsidium, idet Det mellemkirkelige Råd bør have indflydelse på Det økumeniske Fællesråds virksomhed. Henning Rasmussen accepterer, at et sådant medlemskab kan udløse en forpligtelse til at betale kontingent. Han ønsker i den forbindelse anført, at »folkekirkens kontingent« til Det økumeniske Fællesråd som grundlag skal have det beløb, der for 1987 betales af det nuværende mellemkirkelige råd, og at det kun bør reguleres i takt med prisudviklingen, hvilket kan påses ved kirkeministeriets godkendelse af Det mellemkirkelige Råds budget, jfr. nedenfor under punkt C.

I medlem (Holger Jepsen) mener ikke, at det skal pålægges Det mellemkirkelige Råd at vælge nogen repræsentant til Det økumeniske Fællesråds præsidium, idet han finder, at Det økumeniske Fællesråd står for teologiske holdninger, som vide kredse i folkekirken står fremmede overfor. Han finder det derimod naturligt, at Det mellemkirkelige Råd har kontakt med Det økumeniske Fællesråd. Det kunne ske ved valg af en kommitteret uden stemmeret og uden at dette nødvendigvis udløser nogen kontingentforpligtelse til Det økumeniske Fællesråd. Han er dog indforstået med, at sagen afgøres af det kommende mellemkirkelige råd *efter indstilling fra stiftsudvalgene*.

Med hensyn til Det mellemkirkelige Råds virksomhed iøvrigt er der i udvalget *enighed om*, at der må være det tættest mulige samarbejde mellem de mellemkirkelige stiftsudvalg og det centrale mellemkirkelige råd. Særligt med hensyn til at udpege delegater til mellemkirkelige konferencer ønsker udvalget det fastslået, at sådanne delegater bør udpeges efter indstilling fra stiftsudvalgene.

Udvalget indstiller, at det overlades til Det (nye) mellemkirkelige Råd selv, men i det tættest mulige samarbejde med stiftsudvalgene at fastsætte arten og omfanget af sin virksomhed, idet det dog påhviler Det mellemkirkelige Råd at tage stilling til medlemskab af internationale kirkelige organisationer, alt inden for de økonomiske rammer, der af kirkeministeren fastsættes for Det mellemkirkelige Råds virksomhed.

1 medlem (Holger Jepsen) ønsker anført, at Det mellemkirkelige Råds stillingtagen til medlemskab af internationale kirkelige organisationer skal ske efter indstilling fra stiftsudvalgene.

Med hensyn til forbindelsen mellem Det mellemkirkelige Råd og Det økumeniske Fællesråd henviser udvalget til det ovenfor anførte om de enkelte udvalgsmedlemmers stillingtagen.

C. Finansiering:

Forhandlingsoplæggets indstilling taler her om »folkekirkelige eller andre offentlige midler«, og forudsætter, at en sekretærløn udredes som præsteløn (d.v.s. 40% af staten og 60% af fællesfonden). Der regnes i oplægget med sekretariatsudgifter - ud over en præsteløn - på 600.000 kr. årlig (1984-niveau).

Som det fremgår af afsnit II C ovenfor er det udvalgets indstilling, at de mellemkirkelige *stiftsudvalgs* virksomhed i alt væsentligt skal finansieres af lokale kirkeligningsmidler.

I udvalgets overvejelser om finansiering af det centrale mellemkirkelige råds virksomhed er det også indgået, om der i denne forbindelse kunne og burde inddrages lokale kirkelige ligningsmidler. En indstilling herom kunne begrundes med det flere gange tidligere anførte principielle synspunkt, at det mellemkirkelige arbejde bør have en så bred folkekirkelig basis som muligt som nærmere beskrevet i begrundelsen for udvalgets indstilling om at lade stiftsudvalgenes virksomhed finansiere af lokale kirkelige ligningsmidler.

Udvalget har imidlertid haft som udgangspunkt, at der til finansiering af det mellemkirkelige arbejde burde ydes statstilskud i hidtidigt omfang (på finansloven for 1987: 500.000 kr., jfr. iøvrigt den i bilag 3 anførte oversigt over statens tilskud gennem de senere år).

Udvalget er af den opfattelse, at det skal være muligt for Det mellemkirkelige Råd at søge økonomisk støtte hos menighedsråd eller stiftsfonde til konkrete opgaver, men at udgifterne iøvrigt, i det omfang de ikke kan dækkes af statens tilskud, bør afholdes af fællesfonden, altså gennem udskrivning af det fornødne beløb som *landskirkeskat*.

Der er i udvalget enighed om, at Det mellemkirkelige Råds kompetence såvel med hensyn til at beslutte medlemskab af internationale kirkelige organisationer som med hensyn til at iværksætte mellemkirkelige aktiviteter iøvrigt til enhver tid afhænger af finansieringsmulighederne, og at Det mellemkirkelige Råd derfor hvert år må indsende budget over det kommende års udgifter til kirkeministeriet. I budgettet må indregnes alle forventede indtægter, også sådanne, som hidrører fra tilskud fra den lokale kirkeligning eller kirkelige organisationer. Ministeriet må på grundlag af budgetterne tage stilling til, i hvilket omfang det er muligt at finansiere det anslåede udgiftsbeløb ved tilskud fra staten og fællesfonden, og omfanget af Det mellemkirkelige Råds virksomhed må tilrettelægges under hensyn til det budgetbeløb, der kan godkendes af kirkeministeriet.

Udvalget har iøvrigt ikke ment at kunne bedømme Det mellemkirkelige Råds faktiske finansieringsbehov under den nye struktur. Udvalget har drøftet, om Det mellemkirkelige Råds sekretariat som hidtil kan have kontorlokaler i Københavns bispegård, men har noteret sig, at der ikke er mulighed for at tage stilling hertil, før spørgsmålet om tjenestebolig til Københavns biskop er endeligt afgjort i for-

bindelse med embedsskifte. Det skønnes, at Det mellemkirkelige Råds sekretariatsarbejde indtil videre vil kunne udføres i de hidtidige lokaler, forudsat at Det økumeniske Fællesråds sekretariatsforretninger flyttes til andre lokaler.

Udvalget indstiller, at Det (nye) mellemkirkelige Råds virksomhed finansieres af fællesfonden efter et af kirkeministeriet hvert år godkendt budget i det omfang, udgifterne ikke kan dækkes af tilskud fra staten eller fra anden side.

Afsluttende bemærkninger

I overensstemmelse med forhandlingsudvalgets oplæg er det udvalgets opfattelse, at valg til såvel de mellemkirkelige stiftsudvalg som det centrale mellemkirkelige råd sker *for 4-årige perioder*. Udvalget mener, at en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde bør afprøves i praksis i *en forsøgsperiode på 5 år*, om muligt regnet fra 1. april 1989.

Udvalget har overvejet, om en gennemførelse af udvalgets forslag vil kræve særlig lovhjemmel. Udvalget må anse det for tvivlsomt, om en finansiering af mellemkirkeligt arbejde med kirkelige ligningsmidler som foreslået i denne beretning har fornøden hjemmel i lov om folkekirkens økonomi. Under alle omstændigheder finder udvalget det ønskeligt, at Folketinget får lejlighed til at tage principiel stilling til en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde. Udvalget forudsætter derfor, at der ved de fornødne tilføjelser til lov om folkekirkens økonomi skabes udtrykkelig hjemmel til at finansiere det mellemkirkelige arbejde som indstillet i beretningen.

AFGIVET I JUNI 1987.

Bodil Sølling

Thorkild Græsholt

Holger Jepsen

Henning Rasmussen

C.C. Jessen

Aase Garvin

Asger Jørgensen
(formand)

/ Anne Sophie Hilbard
(sekretær)

Det mellemkirkelige arbejde med særligt henblik på Det mellemkirkelige Råd

Lidt historie

Den danske Folkekirkes engagement på det mellemkirkelige område er ikke af ny dato. Kontakt med andre kirker har der altid været, men den mere organiserede kontakt begyndte i 1922, da *Nødhjælpen til Europas evangeliske Kirker* blev stiftet, og da Nødhjælpens komité året efter blev dansk nationalkomité for »*Det lutherske Verdenskonvent*«, der oprettedes 1923.

Omtrent samtidig begyndte de forskellige økumeniske bevægelser, der var opstået på baggrund af den internationale missionskonference i Edinburgh 1910, at gøre sig gældende i Danmark: *Faith and Order*, der beskæftigede sig med dogmatik og gudstjenestelige forhold, *Life and Work*, der arbejdede med samfundsetiske spørgsmål, og *Kirkeligt Verdensforbund til Fremme af international Forståelse*, hvis formål fremgår af navnet. Grupper af interesserede kirkefolk (hovedsagelig fra folkekirken) fandt sammen omkring disse spørgsmål og stod i forbindelse med grupper i andre lande, ligesom der var dansk deltagelse i bevægelsernes internationale konferencer.

I 1939, da forslaget var fremsat om oprettelsen af et Kirkernes Verdensråd, hvori de forskellige økumeniske bestræbelser kunne samles og videreføres - og nu altså med kirkerne som de ansvarlige, fandt man også her i Danmark tiden inde til en samordning. Det førte til oprettelsen af *Det økumeniske Fællesråd* med biskop Fuglsang-Damgaard som formand. Her mødtes repræsentanter for folkekirken og de frikirker, der ønskede at være med, til fælles drøftelser, og herfra holdtes kontakt til andre kirker såvel som til det økumeniske sekretariat i Genève, der skulle forberede Kirkernes Verdensråds oprettelse.

Den anden verdenskrig sinkede disse planers virkeliggørelse, men i 1940 lykkedes det at få etableret et *Nordisk økumenisk Institut* i Sigtuna, Sverige, til formidling af samarbejde mellem folkekirkerne og en række frikirker i de nordiske lande.

1947 omdannedes det ret løst organiserede Lutherske Verdenskonvent på en konference i Lund til *Det lutherske Verdensforbund*, hvor kun kirker kunne være medlemmer, og biskop Fuglsang-Damgaard underskrev på biskoppernes vegne Den danske Folkekirkes indmeldelse. Nødhjælpens komité, hvor biskop Fuglsang-Damgaard var formand, fortsatte som nationalkomité for verdensforbundet.

1948 stiftedes *Kirkernes Verdensråd* på en generalforsamling i Amsterdam. Den danske Folkekirke indmeldtes efter beslutning af biskopperne, og kirkeministeriet

betalte den danske delegations udgifter, ligesom man gav tilsagn om hvert år at søge optaget et beløb på finansloven til dækning af folkekirkens »medlemsbidrag«. Samtidigt gav ministeriet tilsagn om et årligt beløb på finansloven som bidrag fra Den danske Folkekirke til Nordisk økumenisk Institut.

Forbindelsen til Kirkernes Verdensråd varetoges i de første år af Det økumeniske Fællesråd, men der opstod snart et behov for, at folkekirken fik sit eget organ til varetagelse af de mellemkirkelige kontakter, og da der samtidig kom bestræbelser i gang for en omstrukturering af nødhjælpsarbejdet, så det kunne få et bredere sigte, førte det i 1954 til oprettelsen af *Den danske Folkekirkes mellemkirkelige Råd*, hvis styrelse overtog ansvaret som Det lutherske Verdensforbunds danske nationalkomité, og samme år omdannedes Nødhjælpen til Europas evangeliske Kirker til *Den danske Folkekirkes Nødhjælp*. For at markere Nødhjælpens nære forbindelse med det øvrige mellemkirkelige arbejde skulle Nødhjælpens styrelse vælges af Det mellemkirkelige Råd - det er senere blevet ændret til halvdelen af styrelsens medlemmer, mens resten vælges af styrelsen selv. Det økumeniske Fællesråd skulle fortsat være organ for samtale og samarbejde mellem kirkesamfundene i Danmark, og de folkekirkelige repræsentanter her skulle vælges af Det mellemkirkelige Råd.

Dermed var samarbejdet med Det lutherske Verdensforbund også kommet ind i fastere rammer, og det førte til kirkeministeriets godkendelse af, at først halvdelen, senere det fulde årsbidrag til verdensforbundet kom med på finansloven jævnsides med bidragene til Kirkernes Verdensråd og Nordisk økumenisk Institut.

1959 stiftedes *Europæiske Kirkes Konference* (KEK) ved et kirkemøde på Nyborg Strand, og trods nogen betænkelighed ved endnu en international kirkelig organisation gik biskopperne ind for, at Den danske Folkekirke også burde være med her, først og fremmest på grund af den betydning, organisationen havde for samtalen mellem kirkerne i Øst og Vest. Kirkeministeriet mente ikke at kunne gå ind for at søge et beløb optaget på finansloven til KEK, men har siden hvert år efter ansøgning bevilget et beløb af ministerens rådighedssum som Den danske Folkekirkes bidrag.

Strukturkommissionen og nyordningen 1971

Efter Det mellemkirkelige Råds oprettelse i 1954 blev det fra forskellig side fremført, at et »privat« og tilmed selvsupplerende organ ikke kunne være berettiget til at varetage folkekirkens mellemkirkelige forbindelser, og da strukturkommissionen blev nedsat i 1964, fik den som en af sine opgaver at drøfte forholdet mellem det mellemkirkelige arbejde og folkekirken.

Det førte til et forslag i delbetænkningen af 25. april 1967 om, at det løbende sekretariatsarbejde vedrørende varetagelsen af folkekirkens samarbejde med andre kirkesamfund skulle henlægges til Københavns bispeembede, subsidiært til

kirkeministeriet, at der skulle ansættes en teologisk uddannet medarbejder til at forestå disse sekretariatsforretninger, og at udgifterne ved disse foranstaltninger skulle afholdes af statskassen.

I kommissionen drøftede man indgående forskellige muligheder for at etablere et råd af mere officiel karakter, som kunne bistå Københavns biskop og det foreslåede sekretariat med de mellemkirkelige opgaver, men man opgav at stille forslag herom, da adskillige medlemmer frygtede, et sådant officielt råd kunne udvikle sig til noget i retning af en synode, hvorimod man fandt samarbejdet med et råd, der havde frivillighedens karakter, uproblematisk.

Strukturkommissionens forslag blev i 1971 gennemført på den måde, at der til embedet som kaldskapellan ved Københavns Domkirke knyttedes en forpligtelse til at »bistå Københavns biskop i varetagelsen af folkekirkens mellemkirkelige relationer«.

Siden da har folkekirkens mellemkirkelige arbejde været varetaget i et nært og gnidningsfrit samarbejde mellem Københavns biskop og Det mellemkirkelige Råd, idet sekretæren har fungeret i begge sammenhænge, og opgaverne er blevet fordelt efter deres mere eller mindre officielle karakter. Når det f.eks. har drejet sig om folkekirkens repræsentation ved generalforsamlinger i Kirkernes Verdensråd eller Det lutherske Verdensforbund, er beslutningen herom truffet af biskopperne på baggrund af forslag, udarbejdet af Det mellemkirkelige Råds styrelse, og al korrespondance i den forbindelse er ført af Københavns biskop, mens f.eks. deltagelse i mindre væsentlige arbejdskonferencer, arrangeret af internationale organisationers forskellige afdelinger, er formidlet af Det mellemkirkelige Råd. Tilsvarende er beslutninger vedr. delegationsbesøg fra og til andre kirker truffet af biskopperne og gennemførelsen tilrettelagt af Københavns biskops sekretariat, mens Det mellemkirkelige Råd har taget sig af udenlandske enkeltpersoners besøg i Danmark og danskeres besøg i udlandet. Dertil skal føjes, at visse særlige opgaver som udpegelse af deltagere til de anglikansk-skandinaviske teologkonferencer og folkekirkens deltagelse i Leuenberg-samtalerne med de reformerte kirker i Europa altid har været varetaget af biskopperne.

Det mellemkirkelige Råd i dag

Det mellemkirkelige Råd ser det som en af sine væsentlige opgaver - som det udtrykkes i vedtægterne - »at fungere som rådgivende organ for Københavns biskop på det mellemkirkelige område« og »i samarbejde med Københavns biskop og de øvrige biskopper at varetage forbindelsen med Kirkernes Verdensråd, Det lutherske Verdensforbund og andre internationale eller regionale organer, som folkekirken er medlem af eller knyttet til«.

Rådet har 75 valgte medlemmer og supplerer sig selv. Der har i tidens løb været drøftet adskillige forslag til andre former for valg, der forekom mere tilfredsstill-

lende, men hidtil har man ikke fundet noget bedre. Til gengæld tilstræbes der ved valg af medlemmer en så alsidig repræsentation som muligt både geografisk og med hensyn til kirkelige grupperinger og organisationer. Mindst halvdelen af medlemmerne skal være lægfolk. Udover de valgte medlemmer har folkekirkens fungerende biskopper ret til medlemskab.

Rådets formand skal iflg. vedtægterne være en biskop, så vidt muligt Københavns biskop. Rådet har en styrelse på 12 valgte medlemmer samt de til enhver tid siddende danske medlemmer af Kirkernes Verdensråds centralkomité og Det lutherske Verdensforbunds eksekutivkomité. Styrelsen samles 6-7 gange om året og har under ansvar over for rådet den besluttende og bevilgende myndighed.

Rådet vælger udover styrelsen de folkekirkelige medlemmer af Det økumeniske Fællesråd og halvdelen af Folkekirkens Nødhjælps styrelse. Iøvrigt finder der på rådets to årlige møder drøftelse sted af aktuelle mellemkirkelige spørgsmål.

Som nævnt forestås rådets sekretariat af den præst ved Københavns Domkirke, der også er biskoppens sekretær på det mellemkirkelige område. Den ordning har vist sig særdeles praktisk, da de områder, der naturligt falder ind under de to sekretariater, ofte hører sammen og undertiden vanskeligt kan skilles ad. Det gælder f. eks. kontakten med de internationale kirkelige organisationer og disses forskellige afdelinger.

Blandt de mange funktioner, der varetages af Det mellemkirkelige Råds sekretariat, skal nævnes følgende:

- besvarelse af forespørgsler fra udlandet om danske kirkeforhold og fra danskere om kirkeforhold i udlandet,
- formidling af nyhedsmateriale fra udlandet til pressen, kirkelige organisationer og interesserede enkeltpersoner,
- udsendelse af nyhedsbladet »Church News from Denmark« til nyhedstjenester og kirkelige blade i udlandet,
- udgivelse og ekspedition af hefter på engelsk, tysk og fransk med oversættelser af højmesserritualer og en række danske salmer til brug for turister m.v.,
- formidling af internationalt studiemateriale til interesserede organisationer og enkeltpersoner.
- formidling af dansk deltagelse i internationale og nordiske konferencer samt af deltagerne rapporter fra sådanne konferencer,
- arrangement af konferencer i Danmark for internationale organisationer,
- arrangement af ophold i Danmark for udenlandske kirkefolk,
- formidling af ansøgninger fra danskere om studieophold i udlandet gennem Det lutherske Verdensforbund,
- arrangement af studieophold i Danmark for udenlandske stipendiater under Det lutherske Verdensforbund,

- arrangement (i samarbejde med Nødhjælpen) af danske præsters grupperejser til Østeuropa og østeuropæiske præstepars ophold i Danmark.

Det mellemkirkelige Råds økonomi har aldrig været noget at prale med. Det er ikke let at overbevise præster og menighedsråd om, at det er nødvendigt med mange og gode kollekter til et sådant arbejde, hvortil udgifterne i andre kirker afholdes over kirkens centrale budget. Og dertil kommer, at Det mellemkirkelige Råd nu gennem en årrække har måttet påtage sig at betale Den danske Folkekirkes årsbidrag til Det økumeniske Fællesråd, for at vi overhovedet kan være med i fællesskabet der med de øvrige danske kirker. Det drejede sig i 1983 om 66.500,- kr. eller nogenlunde lige så meget, som Det mellemkirkelige Råd havde fået i kollekter og gaver fra enkeltpersoner i årets løb.

Når sekretariatet overhovedet har kunnet fungere, skyldes det tre ting: dels at vi efter ansøgning har fået en del tilskud fra forskellige folkekirkelige organisationer, dels at sekretariatet har klareret sig udelukkende med frivillig arbejdskraft, og endelig, at det er lykkedes os til forskellige konkrete formål at få tilskud fra fonde og pengeinstitutter.

Lad mig slutte denne kortfattede redegørelse med at udtrykke min glæde over, at det i de forløbne år trods store vanskeligheder er lykkedes at varetage Den danske Folkekirkes mellemkirkelige relationer så godt, som det er, i et frugtbart samarbejde mellem »den officielle kirke«, repræsenteret af biskopperne med Københavns biskop som den særligt ansvarlige, og en frivillig kirkelig organisation som Det mellemkirkelige Råd. Jeg tror, det er et samarbejde, der svarer godt til vor kirkes karakter. Måske kan der opbygges en bedre og mere formålstjenlig struktur. Det har flere gange været drøftet i rådet de sidste år, og det er noget af det, vi også gerne vil drøfte med biskopperne.

Afgørende er det, at Den danske Kirke på bedst mulig måde kan fylde sin plads i det mellemkirkelige samarbejde.

22. februar 1984

Johs. Langhoff

Hvad mellemkirkeligt arbejde kan lære af

Kristeligt Dagblad

Torsdag 2. januar 1986.

Kronik af Finn Riber Jensen:

Som en hilsen til bispemødet i næste uge skriver provst Finn Riber Jensen, Holsted, om vigtigheden af, at vi i det mellemkirkelige arbejde henter inspiration i det mellemfolkelige. Her er nemlig et meget rigt erfaringsstof at øse af fra Det danske Selskab. Når organiseringen af det mellemkirkelige arbejde skal fastlægges, så må hovedvægten ligge på en decentral opbygning. Vi må udenfor kredsen af »Tordenskjolds soldater« - ud til præster, menighedsrådsmedlemmer og andre ganske almindelige mennesker i Folkekirken med lyst til at deltage i sådant et arbejde.

Martin A. Hansen skrev i december 1949 en længere artikel under overskriften »Højskolen ud over grænserne«. Den handler om det mellemfolkelige arbejde, der efter 2. verdenskrig blev sat i gang af Det danske Selskab. Martin A. Hansen sammenligner dette oplysnings- og kontaktarbejde med en højskolevirksomhed, fordi - som han siger - »det er et udlandsarbejde, der er anlagt efter gode og frugtbare synsmåder og formidler det bedste, vi har, på en hæderlig måde uden skrål og servilitet.«

Der opstod efter 2. verdenskrig et stort behov for at lære andre folk og lande at kende, den gensidige afhængighed mellem landene voksede sammen med muligheder for at komme ud i verden og blive inspireret af fremmede traditioner og livsmønstre. Danmark har gjort denne udvikling med på alle samfundets og kulturens områder, men kun i beskedent omfang på det kirkelige område. Det mellemkirkelige arbejde har aldrig været taget op som en egentlig folkekirkelig forpligtelse, og det er en skam, for kirkelivet i et folk hører jo med til det, der må indgå i mønsteret af mellemfolkelige forbindelser, ja, vekselvirkningen mellem det folkelige og det kirkelige er i alle folk så stærkt, at vi ikke kan kende et folk og dets egenart uden at kende dets kirke - og omvendt.

Nu ser det ud til, at der skal ske noget i retning af at tage folkekirkens mellemkirkelige forpligtelse alvorlig. Det er der grund til at være tilfreds med, og det, der nu bliver interessant at se, er, hvordan man vil løse den opgave.

Her bør man interessere sig for de ideer og arbejdsmetoder, som siden 1940'erne har båret Det danske Selskabs mellemfolkelige arbejde, og som Martin A. Hansen altså kalder »højskolen ud over grænserne«. Det er jo klart, at han

med det udtryk vil sige, at her er der en form for mellemfolkeligt arbejde, som svarer til dansk tradition og dansk folkelig forståelse.

Med den baggrund, at jeg selv har stået i dette arbejde i 9 år, heraf seks år som leder af afdelingen i Schweiz, vil jeg nævne nogle af de synspunkter, der er karakteriske for Det danske Selskab, og som der er grund til at have in mente også i et dansk mellemkirkeligt arbejde.

1. Det vigtige i det mellemfolkelige arbejde er at komme ned under den officielle overflade. Når man ikke er bundet af politiske og diplomatiske hensyn, kan man bringe »almindelige« mennesker i forbindelse med hinanden, så de kan lære hinandens dagligdag at kende og få noget at vide om den historiske og kulturelle baggrund for, at den er, som den er.

2. Et sådant arbejde er uden »skrål og servilitet« (MAH), d.v.s. det er blottet for propaganda og harmoniseringsbestrebelse. I modsætning til mellemkrigstidens bølge af »internationalisme« er der her tale om at bringe et møde i stand mellem mennesker, der er rodfæstede i deres eget uden dårlig samvittighed, og som netop af den grund har et åbent sind for mangfoldigheden og forskellighederne. Dette betyder et møde i frihed, og det er den første forudsætning for, at et møde mellem forskelligheder kan blive til inspiration og til selvkritiske overvejelser.

3. Et arbejde af den art må foregå »ude i marken«, d.v.s. uden for de centrale kontorer og uden for kredsen af »Tordenskjolds soldater«. Der er ikke mange byer i Danmark, som ikke i årenes løb har været mødested for Det danske Selskabs mellemfolkelige aktiviteter, ikke mange højskoler, som ikke har taget imod udenlandske gæster fra Det danske Selskab. Talrige foreninger og organisationer, adskillige arbejdspladser landet over har været inddraget i dette mellemfolkelige arbejde, som ofte har vist sig at blive en fødselshjælper for fortsatte mellemfolkelige kontakter. Som regel gjorde man den erfaring, at udbyttet var størst, når kontakten var to-sidig og ikke fler-sidig. Det var lettere at få de fælles væsentlige spørgsmål draget frem, og samtalen kunne bedre gå i dybden.

Skal man nu drage nogle konsekvenser af disse erfaringer fra det mellemfolkelige over til det mellemkirkelige arbejde, må det blive til følgende hovedsynspunkter.

Det drejer sig om at få et møde i stand mellem »almindelige« danske folkekirkemedlemmer og »almindelige« kirkemedlemmer i andre lande. Udgangspunktet må være, at alle hver især er rodfæstede i deres eget og skal være det med glæde og god samvittighed. Den form for økumeni, der drives frem af dårlig samvittighed over forskellighederne i de kristne kirker hører ikke hjemme i dansk mellemkirkeligt arbejde. Det betyder ikke, at vi ikke kan lære af hinanden og ikke skal stille spørgsmål til vort eget, men udgangspunktet må altid være, at mennesker tør være ved deres egen historie og nutid; kun sådan kan de mødes i frihed til gen-

sidig inspiration. Den dårlige samvittigheds økumenikere er naturligvis i deres gode ret til at arbejde for deres, men det må være et privat anliggende og må ikke sammenblandes med folkekirkens mellemkirkelige arbejde.

Når organiseringen af det mellemkirkelige arbejde skal fastlægges, må hovedvægten ligge på en decentral opbygning; i praksis må det betyde, at en stor del af arbejdet må foregå ude i stifterne, hvor de menighedsrådsmedlemmer og præster, der har lyst, skal have mulighed for at være med. Meningen er jo, at det er den danske folkekirke, der skal vise sit ansigt, når andre kirkers folk kommer på besøg, eller når der skal aflægges besøg i udlandet. Dette ansigt har som bekendt mange forskellige træk, og hvis denne mangfoldighed skal komme frem, så sker det bedst ved, at kirkelivet rundt i sognene bliver de brikker, der tilsammen udgør mosaikken.

Det kan godt blive et problem at finde en praktisk måde at sammensætte et stiftsudvalg på, men det lader sig vel løse, og sammensætningen bliver i øvrigt af mindre betydning, hvis det bliver pålagt udvalget at inddrage et så bredt udsnit af interesserede menighedsrådsmedlemmer i de konkrete opgaver.

Der må naturligvis også være et centralt organ, for et sted skal andre landes kirker kunne henvende sig, og der skal jo også tages stilling til, hvor de offentlige pengemidler skal anvendes, og hvilke af de store kirkesammenslutninger Danmark skal deltage i. Vi undgår ikke at være med i i alle tilfælde nogle af disse mastodontforetagender og må jo nok også finde os i at skulle lægge navn til store kirkelige proklamationer, selv om det såvist ikke passer til dansk folkekirke-tradition. Det er betryggende, at det foreliggende forslag indeholder en passus om, at Det mellemkirkelige Råd ingen kompetence skal have til på folkekirkens vegne at vedtage udtalelser om kirkepolitiske eller dogmatiske spørgsmål.

For at understrege denne vigtige bestemmelse var det nok en fordel, hvis det centrale organ var begrænset til et sekretariat under tilsyn og ledelse af et bispeudvalg. Det ville understrege, at det centrale organs vigtigste opgave er at koordinere og uddelegere opgaver til dem, der arbejder »ude i marken«, og at det selv kun skal tage sig af de opgaver, der ikke kan løses på anden måde.

Nu foreligger der jo forslag om, at det centrale organ, der skal lede sekretariatet, skal bestå af 13 personer, nemlig tre biskopper, fem lægfolk og fem præster, og at disse sidste 10 skal vælges af stiftsudvalgene, een fra hvert stift. Det er dette centrale organ, der for fremtiden skal hedde Det mellemkirkelige Råd. Hvis dette forslag bliver gennemført, så får vi for første gang i den danske folkekirkens historie et folkevalgt organ, som ligefrem er valgt til at repræsentere den danske folkekirke, om ikke indadtil så udadtil. Det må da give anledning til adskillige overvejelser, inden man kaster sig ud i denne nydannelse.

Hvis der er tungtvejende argumenter for, at vi skal have dette folkevalgte centrale organ, så mener jeg til gengæld, det er overordentligt vigtigt, at man, inden det indføres, nøje har fastlagt dets arbejdsopgaver, og især hvad det ikke skal tage

sig af. Det er en almindelig erfaring, at har man først skabt et nyt organ, så skal det nok selv skabe sig sine opgaver, hvis ikke der i forvejen er veldefinerede rammer for dets arbejde. Et centralt organ kan blive en bremse for en virkelig decentralisering af opgaverne, og inden vi ser os om, sidder vi så med »Tordenskjolds soldater« og et centralt styret mellemkirkeligt arbejde, der får et helt andet præg end den »højskole ud over grænserne«, som jeg mener, det er værd at have for øje som en ledetråd.

Finn Riber Jensen

Oversigt over tilskud til mellemkirkeligt arbejde i årene 1975-1987

a) Finanslovsbevillinger til økumeniske formål 1975-1987

75-76	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	65.000	
2. Kirkernes verdensråd	125.000	
3. Luthersk verdensforbund	100.000	
4. <u>Sigtuna</u>	16.000	
	<hr/>	
	306.000	0
76-77	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	25.000	
2. Kirkernes verdensråd	125.000	
3. Luthersk verdensforbund	100.000	
4. <u>Sigtuna</u>	16.000	
	<hr/>	
	266.000	0
77-78	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	15.000	
2. Kirkernes verdensråd	180.000	
3. Luthersk verdensforbund	140.000	
4. <u>Sigtuna</u>	35.000	
	<hr/>	
	370.000	0
1978	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	11.300	1.100
2. Kirkernes verdensråd	135.000	27.400
3. Luthersk verdensforbund	110.000	22.300
4. <u>Sigtuna</u>	16.000	0
	<hr/>	
	272.300	50.800
1979	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	35.000	3.700
2. Kirkernes verdensråd	200.000	15.000
3. Luthersk verdensforbund	160.000	12.000
4. <u>Sigtuna</u>	35.000	0
	<hr/>	
	430.000	30.700

1980	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	20.000	1.000
2. Kirkernes verdensråd	210.000	17.600
3. Luthersk verdens forbund	170.000	14.100
4. <u>Sigtuna</u>	<u>35.000</u>	<u>3.900</u>
	435.000	36.600
1981	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	22.000	2.000
2. Kirkernes verdensråd	215.000	2.000
3. Luthersk verdensforbund	172.000	2.000
4. <u>Sigtuna</u>	<u>35.000</u>	<u>0</u>
	444.000	6.000
1982	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	24.000	8.000
2. Kirkernes verdensråd	217.000	2.000
3. Luthersk verdensforbund	174.000	2.000
4. <u>Sigtuna</u>	<u>39.000</u>	<u>0</u>
	454.000	12.000
1983	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	84.000	5.000
2. Kirkernes verdensråd	197.000	10.000
3. Luthersk verdensforbund	174.000	10.000
4. <u>Sigtuna</u>	<u>39.000</u>	<u>0</u>
	494.000	25.000
1984	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Deltagelse i kirkelige møder	28.000	2.600
2. Kirkernes verdensråd	197.000	10.000
3. Luthersk verdensforbund	174.000	10.000
4. <u>Sigtuna</u>	<u>39.000</u>	<u>0</u>
	438.000	22.600
1985	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
<u>1. Folkekirkens repræsentation i udlandet</u>	<u>438.000</u>	<u>25.000</u>
1986	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
<u>1. Folkekirkens repræsentation i udlandet</u>	<u>438.000</u>	<u>0</u>

1987	<i>Finanslov</i>	<i>Tillægsbevilling</i>
1. Folkekirkens repræsentation i udlandet	500.000	

b) Tilskud af kirkeministerens rådighedssum

(lov om folkekirkens økonomi § 11 stk. 3)

til økumeniske formål 1975-1987.

1975	35.416,23
1976	29.000,00
1977	47.111,72
1978	30.595,55
1979	53.000,00
1980	20.578,00
1981	51.180,00
1982	54.368,00
1983	50.055,00
1984	144.385,00
1985	66.500,00
1986	63.668,65
(1987)	<u>66.000,00</u>
<u>Ialt 1975-1987</u>	<u>711.858,15</u>